

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Tomáš Machurek
advokát
IČO 662 37 823
Jakubská 121/1
60200 Brno

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
11000 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/838/2015 - 20

Praha 14. 3. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 18. 11. 2015 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 31. 7. 2012 a zaplacení částky ve výši uhrazeného pojistného se zákonným úrokem z prodlení (původní návrh zněl na zaplacení částky 200.000 Kč se zákonným úrokem z prodlení), o námitkách Instituce ze dne 9. 7. 2018, č. j. FA/SR/ZP/838/2015 - 3, a námitkách Navrhovatele ze dne 10. 7. 2018, č. j. FA/SR/ZP/838/2015 - 4, proti nález finančního arbitra ze dne 22. 6. 2018, č. j. FA/SR/ZP/838/2015 - 2, takto:

- A. Námitkám instituce, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 110 00 Praha 1, doručeným finančnímu arbitrovi dne 9. 7. 2018, č. j. FA/SR/ZP/838/2015 - 3, proti nález finančního arbitra ze dne 22. 6. 2018, č. j. FA/SR/ZP/838/2015 - 2, se částečně vyhovuje a nález finančního arbitra ze dne 22. 6. 2018, č. j. FA/SR/ZP/838/2015 - 2, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve výroku II. a III. mění a po změně zní:**
- II. Instituce, Česká pojišťovna a.s., je povinna navrhovateli, ■, zaplatit částku 119.350 Kč (slovy jedno sto devatenáct tisíc tři sta padesát korun českých) s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 50.000 Kč (slovy padesát tisíc korun českých) ode dne 22. 8. 2015 do dne zaplacení a s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 50.000 Kč (slovy padesát tisíc korun českých) ode dne 19. 12. 2015 do dne zaplacení, a to do 3 dnů od právní moci nálezu.**
 - III. Návrh navrhovatele, ■, se ve zbývajících částech podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.**
- B. Námitky navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 10. 7. 2018, č. j. FA/SR/ZP/838/2015 - 4, proti nález finančního arbitra ze dne 22. 6. 2018, č. j. FA/SR/ZP/838/2015 - 2, a zbývajících námitky instituce, Česká pojišťovna a.s., doručené finančnímu arbitrovi dne 9. 7. 2018, č. j. FA/SR/ZP/838/2015 - 3, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 22. 6. 2018, č. j. FA/SR/ZP/838/2015 - 2, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve výroci I. a IV. potvrzuje.**

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá vyslovení neplatnosti pojistné smlouvy, kterou s Institucí uzavřel, mimo jiné pro rozpor se zákonem a neurčitost, a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy spolu se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve věci nálezem dne 22. 6. 2018, č. j. FA/SR/ZP/838/2015 - 2 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 31. 7. 2012 pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako *Životní pojištění PROFI Invest*, s počátkem pojištění dne 1. 8. 2012 a pojistnou dobou 30 let, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití s garantovanou pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 10.000 Kč, s ročním běžným pojistným ve výši 50.000 Kč (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr současně nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly všeobecné pojistné podmínky ŽP-VPP-DIM-0001 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a doplňkové pojistné podmínky ŽP-DPP-DIM-0003 (dále jen „Doplňkové pojistné podmínky“).

Finanční arbitr v řízení zjistil, že smluvní ujednání Doplňkových pojistných podmínek, konkrétně článek 1 body 3.1 a 3.2 Doplňkových pojistných podmínek o strhávání nákladů: „3.1. *Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele.* 3.2. *Pojistitel je oprávněn započítat pojistníkovi inkasní náklady za každé zaplacené pojistné*“ a článek 1 body 1.6 a 1.7 Doplňkových pojistných podmínek, které upravují strhávání rizikového pojistného tak, že „1.6. *Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění.* 1.7. *Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistně technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální zúčtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného*“, jsou neplatná podle § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění ke dni uzavření Pojistné smlouvy (dále jen „starý občanský zákoník“), protože jsou neurčitá.

Při posuzování oddělitelnosti neplatných smluvních ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr musel dovést neplatnost Pojistné smlouvy jako celku, neboť nezjistil, že by bylo možné oddělit neplatná ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, protože nedovodil vůli Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu, která by poskytovala Navrhovateli pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Ze shromážděných podkladů nevyplývalo, že by přede dnem vydání Nálezu došlo k zániku pojištění sjednaného Pojistnou smlouvou, ale naopak, že Navrhovatel i Instituce měli dosud za to, že právní vztah založený Pojistnou smlouvou stále trvá, a proto finanční arbitr shledal naléhavý právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy ve výroku Nálezu, když to je způsobilé odstranit právní nejistotu stran ohledně existence a trvání právního vztahu z Pojistné smlouvy.

Po posouzení námítky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla k nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení, dospěl finanční arbitr k závěru, že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 150.000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 100.000 Kč ode dne 22. 8. 2015 do dne zaplacení a z částky 50.000 Kč ode dne 19. 12. 2015 do dne zaplacení a ve zbytku finanční arbitr návrh Navrhovatele zamítl.

Finanční arbitr současně výrokiem IV. Nálezu uložil Instituci sankci ve výši 15.000 Kč podle § 17a zákona o finančním arbitrovi.

3. Námítky Navrhovatele

Námítky Navrhovatele směřují proti výroku III. Nálezu.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nerozhodl na základě skutkového stavu ke dni vydání Nálezu, když nevycházel ze zaplaceného pojistného ke dni 22. 6. 2018, kdy vydal Nález.

Navrhovatel souhlasí s výrokem I. Nálezu, kterým konstatoval finanční arbitr neplatnost Pojistné smlouvy. Navrhovatel namítá, že finanční arbitr se nezabýval dalšími neplatnými ujednáními Pojistné smlouvy, zejména ujednáním o odkupném a o poplatku za správu portfolia, za evidenci podílových jednotek a jinými skutečnostmi, které rovněž způsobují neplatnost Pojistné smlouvy a současně prokazují úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit a rozpor námítky promlčení vznesené Institucí s dobrými mravy.

Navrhovatel namítá, že mezi vůlí Instituce a obsahem Pojistné smlouvy je rozpor, který činí Pojistnou smlouvu neplatnou ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku, protože Instituce od počátku pojištění snižovala kapitálovou hodnotu pojištění o náklady a rizikové pojistné, jejichž výše nebyla v Pojistné smlouvě sjednána. Podle Navrhovatele Pojistná smlouva vůbec neumožňovala účtování nákladů a rizikového pojistného, protože ty jsou strhávány z kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou, která podle Pojistné smlouvy neměla být vytvořena, když Navrhovatel 100 % pojistného alokoval do kapitálové hodnoty negarantované.

Navrhovatel odkazuje na rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 8. 3. 2018, č. j. 25 Co 430/2017 - 190, podle kterého by finanční arbitr měl dovodit neplatnost Pojistné smlouvy pro rozpor s § 4 odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, z důvodu, že Pojistná smlouva byla uzavřena bez předchozího informování Navrhovatele o relevantních údajích týkajících se nákladové struktury pojištění.

Navrhovatel dovozuje vědomost Instituce o možné neplatnosti Pojistné smlouvy z rozporu obsahu Pojistné smlouvy s vůlí Instituce, z vědomého nesjednání výše nákladů, poplatků a rizikového pojistného v Pojistné smlouvě a z uzavření Pojistné smlouvy v rozporu se zákonem. Navrhovatel tvrdí, že Instituce od zveřejnění úředního sdělení České národní banky k některým informačním povinnostem ze dne 2. 5. 2012 v částce 6/2012, publikovaného dne 14. 5. 2012, si musela být vědoma povinnosti poskytovat zájemci o pojištění úplné a nezkreslené údaje, tedy již v okamžiku uzavření Pojistné smlouvy, kdy neposkytla informace o nákladech, si musela být vědoma důsledků možné neplatnosti Pojistné smlouvy a byla tak srozuměna s tím, že od Navrhovatele přijímá bezdůvodné obohacení.

Navrhovatel opakovaně namítá, že Instituce vznesla námítku promlčení v rozporu s dobrými mravy. Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nezohlednil důvody neplatnosti Pojistné smlouvy spočívající výlučně na straně Instituce a rovněž nezohlednil okolnosti, za nichž Pojistnou smlouvu strany uzavřely, zejm. odbornou nevyváženost smluvních stran a časovou asymetrii plnění. Navrhovatel současně tvrdí, že Instituce v minulosti vedla kampaň „Takové lepší spoření“, kterou mylně informovala spotřebitele o vlastnostech a charakteru investičního životního pojištění.

Navrhovatel namítá, že Instituce by v důsledku uplatnění námítky promlčení získala v případě neplatnosti Pojistné smlouvy více prostředků než v případě její platnosti. Námítka promlčení je ze strany Instituce tedy nemravná, protože těží z protiprávního jednání, čímž dochází k porušení zásady poctivosti, neboť nikdo nemůže těžit z nepoctivého nebo protiprávního jednání, které sám vyvolal. Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr musí zohlednit také skutečnost, že promlčecí doba by uplynula v okamžiku, kdy se Navrhovatel cítil být plně vázán Pojistnou smlouvou, neboť v té době ještě neměl informace vzbuzující pochybnosti o její platnosti. Navrhovatel odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1003/2014 a dále na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. 28 Cdo 329/2010.

Navrhovatel namítá, že z dokumentu označeného „Informační dopis“ ze dne 24. 8. 2012 s „Modelovým příkladem vývoje Vaší pojistné smlouvy PROFI Invest“ (dále jen „Modelace pojištění“), který v řízení předložil, nevyplývá jakákoli informace o nákladech spojených s pojištěním a „[n]ení tedy jasné, z čeho měl navrhovatel dovodit, že rozdíl mezi zaplaceným pojistným a odkupným v prvních devíti letech je dán právě nesjednanými náklady a rizikovým pojištěním“.

Navrhovatel argumentuje, že skutečnost, že společně s Pojistnou smlouvou převzal Doplnkové pojistné podmínky, nedokládá, že byl seznámen s nákladovou strukturou Pojistné smlouvy a rizikovým pojistným.

Navrhovatel z opatrnosti vznáší námitku promlčení vůči případnému bezdůvodnému obohacení z Pojistné smlouvy na své straně. Navrhovatel namítá, že uplatnění námitky promlčení vůči právu na vrácení bezdůvodného obohacení některou ze smluvních stran podle § 457 starého občanského zákoníku před provedením zúčtování je nepřipustné.

Z výše uvedených důvodů Navrhovatel navrhuje, aby finanční arbitr uložil Instituci povinnost zaplatit Navrhovateli částku odpovídající veškerému dosud zaplacenému pojistnému po odečtení částky přiznané výrokem II. Nálezu spolu se zákonným úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 50.000 Kč ode dne 19. 12. 2015 do dne zaplacení.

4. Námítky Instituce

Instituce podává námítky do výroků I., II. a IV. Nálezu.

Instituce namítá, že právní předpisy v době uzavření Pojistné smlouvy (ani v současnosti) nevyžadují, aby počáteční, správní či inkasní náklady byly stanoveny přesnou částkou, ani aby byly veškeré jednotlivé složky pojistného (včetně rizikového pojistného) stanoveny přesnou částkou. Instituce namítá, že výše celkového pojistného je v Pojistné smlouvě jako podstatná náležitost pojistné smlouvy sjednána. Instituce namítá, že přesnou částkou podle žádného právního předpisu nemusí být sjednáno ani odkupné nebo pojistné plnění.

Instituce namítá, že sjednání jednotlivých plnění způsobem určení jejich výše je vyjádřením smluvní volnosti stran, např. poskytnutím pojistného plnění v rozsahu vzniklé škody, náhradou účelně vynaložených nákladů, průměrem ekonomických ukazatelů, v závislosti na indexaci, navázáním na tržní okolnosti a pohyblivou sazbu apod.

Instituce dále namítá, že žádný právní předpis nevyžaduje uniformitu veškerých právních vztahů mezi pojistitelem a pojistníky. Instituce namítá, že pojišťovnictví je postaveno na ohodnocení rizik podle individuálních parametrů, a bylo by tedy absurdní požadovat, aby Instituce stanovila stejné podmínky pro všechny své klienty. Instituce namítá, že je potřeba rozlišovat mezi zákazem diskriminace a požadavkem uniformity.

Instituce namítá, že počáteční a správní náklady, rizikové pojistné, odkupné a pojistné plnění Instituce kalkuluje s přihlédnutím k individuálním parametrům podle pojistně technických zásad.

Instituce namítá, že Navrhovatel byl v článku 1 bod 3 Doplnkových pojistných podmínek dostatečně informován o tom, že Instituce je oprávněna snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční, správní a inkasní náklady. Navrhovatel svým podpisem potvrdil, že mu byly předány Všeobecné pojistné podmínky i Doplnkové pojistné podmínky, a že se s nimi seznámil. Instituce namítá, že konkrétní výše nákladů je dána pojistně matematickými zásadami pojistitele, o kterých nebyla Instituce povinna Navrhovatele před uzavřením smlouvy informovat podle žádného právního předpisu ani podle Pojistné smlouvy. Instituce považuje článek 1 bod 3 Doplnkových pojistných podmínek za dostatečně určité ujednání, na základě kterého nelze dovodit neplatnost Pojistné smlouvy a její bezdůvodné obohacení z ní.

Instituce namítá, že Navrhovatel se v případě nejasností mohl doptat zprostředkovatele nebo Instituce, smlouvu vypovědět do 2 měsíců po sjednání, anebo dovolat se její relativní neplatnosti, což však neučinil.

Instituce dále odmítá závěr finančního arbitra o neurčitosti ujednání o rizikovém pojistném a odkazuje na § 66 odst. 2 písm. g) zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), podle kterého musí být zájemci před uzavřením pojistné smlouvy týkající se pojištění osob oznámena informace o výši pojistného za každé sjednané soukromé pojištění včetně doplňkového soukromého pojištění, nikoli však informace o rozčlenění takového pojištění. Instituce jako příklad uvádí pojištění stavby pro případ působení několika různých pojistných nebezpečí, které také není v rámci pojistného dále strukturováno, byť není zřejmé, která část pojistného se vztahuje např. k pojištění stavby pro případ požáru a která k pojištění pro případ povodně. Instituce namítá, že výše rizikového pojistného za pojištění pro případ smrti se každoročně mění v závislosti na věku pojištěného.

Instituce vysvětluje, že „[č]ást pojistného na pokrytí životních pojištění včetně nákladů se připíše do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou, ze které se pak strhávají měsíční srážky za jednotlivá životní pojištění, správní náklady a splátky na umoření počátečních nákladů. Počáteční náklady jsou do výše pojistného rozloženy rovnoměrně na celou délku pojištění. K jejich úhradě dochází po dobu prvních tří let. Rozdíl mezi částkou kalkulovanou v pojistném a skutečně uhrazenou částkou se promítne do kapitálové hodnoty pojištění. Část pojistného, která není spotřebována na sjednaná pojištění (rizika) nebo tvorbu kapitálové hodnoty garantované, tvoří pojistné k investování. To se investuje dle zvoleného alokačního poměru. To má samozřejmě vliv i na tu část pojistného, která je použita k tvorbě kapitálové hodnoty, jejíž výše se logicky taktéž mění, a to vždy v rámci stále stejně vysokého běžného pojistného za životní pojištění. Tyto změny nejsou komunikovány obecně číselně ve smluvní dokumentaci, jelikož jsou specifické pro každou pojistnou smlouvu.“

Instituce argumentuje, že právě proto, aby pojistník obdržel aktuální informaci o stavu svého pojištění, zakládá mu § 58 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě právo kdykoliv během trvání soukromého pojištění požadovat po pojistiteli sdělení o tom, kolik by činila výše odkupného. Instituce tvrdí, že stejně tak se Navrhovatel mohl kdykoliv dotázat na výši nákladů a aktuální stav kapitálové hodnoty.

Instituce namítá, že finanční arbitr rozhodl o určení neplatnosti Pojistné smlouvy svévolně, když se Navrhovatel domáhal určení pouze neplatnosti některých ujednání. Instituce namítá, že Navrhovatel ani netvrdil, že by měl naléhavý právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy. Instituce argumentuje, že otázka platnosti Pojistné smlouvy je pouze předběžnou otázkou a není možné o ní rozhodnout výrokem Nálezu.

Instituce namítá, že Navrhovatel věděl o „důvodech údajné absolutní neplatnosti již v okamžiku uzavření Smlouvy, neboť již v tomto okamžiku věděl o veškerých skutečnostech, na kterých nyní svou argumentaci o údajné neplatnosti Smlouvy zakládá. Námitky Navrhovatele se týkají výlučně obsahu smluvní dokumentace, kterou měl při podpisu Smlouvy k dispozici.“ Instituce namítá, že ve světle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, subjektivní i objektivní promlčecí doba počíná zaplacením každé jednotlivé platby.

Instituce namítá, že pokud je Pojistná smlouva absolutně neplatná, je i Navrhovatel povinen Instituci vydat to, co na jejím základě přijal, tj. peněžitou náhradu odpovídající pojistnému krytí a možnosti investovat a zhodnotit část pojistného plnění, které mu Instituce poskytovala. Instituce argumentuje, že byla po celou dobu trvání pojištění připravena v případě pojistné události poskytnout Navrhovateli sjednané pojistné plnění a v souvislosti s investováním nakupovala a prodávala podílové jednotky Navrhovatelem zvoleného fondu. Navrhovatel se tak na úkor Instituce obohatil o náklady, které byla Instituce nucena vynaložit na uvedené činnosti. Instituce uzavírá, že bezdůvodné obohacení na straně Navrhovatele představují i náklady, které vynaložila na uzavření Pojistné smlouvy.

Instituce odmítá tvrzení Navrhovatele, že se úmyslně obohatila na jeho úkor, neboť je přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy. Instituce namítá, že smlouvy mají být primárně vykládány jako platné, což potvrzuje i soudní praxe. Instituce tvrdí, že konstatování absolutní neplatnosti je krajním řešením, protože představuje významný negativní zásah do ochrany smluvních vztahů. Vždy je přitom potřeba zkoumat skutečnou vůli účastníků smluvního vztahu, která má prioritu před formálním projevem této vůle. Instituce namítá, že Navrhovatel a Instituce se dohodli na podstatných náležitostech Pojistné smlouvy, a proto Pojistná smlouva nemůže být neplatná jako celek pro neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném, jejichž konkrétní vyčíslení zákon nevyžaduje.

Instituce se s námitkami Navrhovatele neztotožňuje a navrhuje, aby je finanční arbitr v celém rozsahu zamítl.

5. Řízení o námitkách

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu; včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nálezu potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil Námitky Navrhovatele a Instituce jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr vedle posouzení správnosti Nálezu současně posoudil, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda v řízení postupoval v souladu s procesně-právními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl Nálesem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu přikazuje § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci a její složitosti je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálesem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy, jak mu ukládá § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, respektoval přitom zásadu legitimního očekávání (§ 2 odst. 4 správního řádu).

Nálezu obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr použil, a vypořádání se se všemi podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení a které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

5.1. K nevyřádaným tvrzením Navrhovatele a neprovedeným důkazům

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám, které účastníci řízení vznesli již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložili je jinými podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení soudním, podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu.

V tomto směru finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“.

Finanční arbitr v dané souvislosti odkazuje také na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 191/12, ve spojení s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1564/2010, ve kterém soud judikoval, že „[z]a nedůvodnou pak považuje dovolací soud námitku dovolatele, že se odvolací soud nevyřádal se závěrem soudu prvního stupně, že smlouva o půjčce je neplatná i podle ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. Shledal-li totiž odvolací soud neplatnost smlouvy o půjčce z důvodů podle ustanovení § 196a odst. 1 obch. zák. nebylo pro rozhodnutí ve věci potřebné, aby zkoumal, zda je neplatná i z jiného důvodu“ a dále též na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2002, sp.zn. 29 Odo 705/2001, ve kterém soud judikoval, že „[o]tázka právního posouzení skutkových zjištění, která soud učinil, je pouze věcí soudu, přičemž soud není vázán právními závěry, které z těchto skutkových zjištění učinil účastník řízení. Jestliže tedy soud dospěl k tomu závěru, že tvrzení žalované o neplatnosti smlouvy je důvodné, není již rozhodující, že shledal jiný důvod neplatnosti, než ke kterému dospěla žalovaná.“ A dále, že „[j]estliže soud ze skutkových zjištění o obsahu smlouvy dovodil, že těmto skutkovým zjištěním je třeba přiřadit jako důvod neplatnosti smlouvy neurčitost předmětu plnění, nikoli nemožnost plnění, jak jej žalovaný, nelze mu vytýkat nesprávné právní posouzení z hlediska porušení zásady koncentrace řízení“.

Finanční arbitr shledal Pojistnou smlouvu neplatnou pro neoddělitelnost neurčitých ujednání o počátečních a správních nákladech a rizikovém pojistném od Pojistné smlouvy, nezabýval se proto s odkazem na procesní ekonomii případnými vadami předmluvní fáze a jinými důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, které dovozoval Navrhovatel, když jejich případné zjištění by již nijak neovlivnilo výrokovou část Nálezu.

Finanční arbitr vycházel při svém rozhodování z podkladů předložených Navrhovatelem a Institucí, ať již samostatně nebo na jeho vyžádání, a tyto shromážděné podklady považoval za dostačující pro rozhodnutí ve věci neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení. Finanční arbitr konstatuje, že pro rozhodnutí o neplatnosti Pojistné smlouvy je rozhodující zjištění neurčitosti ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech a případná neurčitost ujednání o dalších nákladech a poplatcích účtovaných v souvislosti s Pojistnou smlouvou nemůže ovlivnit výrok o její neplatnosti. Výše nákladů strhávaných Institucí není v Pojistné smlouvě ani pojistných podmínkách stanovena, proto by bylo rozporné se zásadou procesní ekonomie, aby finanční arbitr v Nálezu, kterým prohlásil absolutní neplatnost Pojistné smlouvy kvůli neurčitě sjednané poplatkové struktuře, dále zjišťoval, jaké všechny náklady byly účtovány a velmi složitě ověřoval jejich výši.

Finanční arbitr tedy pro nadbytečnost nezjišťoval ani informace ke kampani „Takové lepší spoření“, na kterou odkazuje Navrhovatel. Nadto Navrhovatel nijak nekonkretizoval, zda byl v rámci dané kampaně osloven a kým, jaké informace mu byly v rámci této kampaně předány, jaké konkrétní informace by měl finanční arbitr zjišťovat, co by tyto informace měly prokazovat v daném konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí a jak by tato zjištění ovlivnila rozhodnutí ve věci.

5.2. K neplatnosti ujednání o nákladech a rizikovém pojistném

Finanční arbitr nevyložil ani nedovodil, že počáteční, správní náklady a rizikové pojistné musí být vyjádřeny přesnou částkou, ale vyložil, že s přihlédnutím k zákonnému požadavku určitosti musí být náklady upraveny takovým způsobem, ze kterého bude nepochybná jejich výše, např. 10 % ročního pojistného nebo vzorec, na základě kterého by byla výše těchto nákladů určitelná.

Finanční arbitr znovu odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005, že „[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit“, tedy že právní úkon je určitý, pokud lze jeho obsah zjistit výkladem.

Způsob, jakým jsou náklady a rizikové pojistné upraveny v Doplnkových pojistných podmínkách však nedává jakékoliv výkladové vodítko pro určení jejich faktické výše, protože článek 1 body 3.1 a 3.2, 1.6 a 1.7 Doplnkových pojistných podmínek odkazují na pojistně technické zásady, které Pojistná smlouva, Všeobecné pojistné podmínky ani Doplnkové pojistné podmínky blíže nevymezují, a tudíž nelze jejich obsah poznat, a to ani za pomoci výkladových pravidel. Daná ujednání čl. 1 bodu 3.1, 1.6 a 1.7 jsou proto ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neurčitá, závisí-li určení nákladů a rizikového pojistného na pojistně technických zásadách, které Pojistná smlouva, Všeobecné ani Doplnkové pojistné podmínky nedefinují.

Skutečnost, že právní předpisy nestanoví náklady, poplatky a rizikové pojistné jako podstatnou náležitost pojistných smluv, neznamená, že by smluvní strany pojistné smlouvy neměly povinnost dodržovat obecné náležitosti kladené na každý právní úkon, tedy jeho určitost a srozumitelnost. K argumentaci Instituce pojištěním stavby, kde též není pojistné rozloženo na platby za různá pojistná rizika, finanční arbitr poukazuje na skutečnost, že je nutné rozlišovat mezi pojištěním, které je rezervotvorné a pojištěním, které není rezervotvorné. Pojištění stavby není pojištěním rezervotvorným, tj. při výpovědi tohoto pojištění, pojišťovna nevyplácí žádné odkupné, neboť celé pojistné je spotřebováno na krytí rizik a poplatky. Naproti tomu Pojistná smlouva sjednává pojištění rezervotvorné, tj. pojišťovna nespotřebovává celé zaplacené pojistné na krytí rizik a poplatků, ale vytváří rezervu, resp. kapitálovou hodnotu Pojistné smlouvy, která je Navrhovateli vyplacena v případě dožití nebo kterou poníženou o poplatky vyplatí Navrhovateli v případě předčasného ukončení pojištění. Z výše uvedeného je tedy patrné, že výše strhávaného rizikového pojistného a poplatků (nákladů) má podstatný vliv na výši plnění při dožití či na výši odkupného. Z tohoto důvodu finanční arbitr konstatuje, že u Pojistné smlouvy nejsou ujednání o strhávání nákladů nebo rizikového pojistného žádnými minoritními ujednáními, jak Instituce argumentuje, ale ujednáními zásadními, pro která není požadavek na určitost nepřiměřený.

Finanční arbitr souhlasí s Institucí, že každá pojistná smlouva o životním pojištění má svůj individuální charakter daný pojistným produktem, výší pojistného, frekvencí placení pojistného, výší pojistné částky pro případ smrti, případnými dalšími připojištěními, nicméně tato individualizace nespočívá v tom, že pojistník má s Institucí možnost si individuálně dohodnout výši nákladů a rizikového pojistného, ale v tom, že Instituce podle parametrů pojistné smlouvy a podle své metodiky (pojistně matematických metod) vypočte výši nákladů a rizikového pojistného.

Finanční arbitr je přesvědčen, že odkazují-li ujednání Doplnkových pojistných podmínek na dokument (pojistně technické zásady) obsahující způsob výpočtu nákladů a rizikového pojistného, který je Navrhovateli objektivně nepřístupný (finanční arbitr na základě vyjádření Instituce zná pouze mechanismus výpočtu počátečních a správních nákladů), a se kterým Instituce Navrhovatele před uzavřením smlouvy neseznámila, jedná se o způsob ujednání nákladů a rizikového pojistného, který je neurčitý a ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neplatný.

Skutečnost, že se rizikové pojistné na smrt v čase mění, nevylučuje možnost přesného sjednání výše rizikového pojistného na jednotlivé roky, např. tabulkou s rozepsanou výší rizikového pojistného v jednotlivých letech podle věku pojistníka.

Finanční arbitr tak setrvává na závěru, že ujednání čl. 1 bodu 1.6, 1.7, 3.1, 3.2 Doplňkových pojistných podmínek o strhávání rizikového pojistného, počátečních, správních nákladů jsou neurčitá, a tudíž neplatná ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

K námitce Instituce, že se finanční arbitr snaží o negativní výklad Pojistné smlouvy a nezohledňuje skutečnou vůli stran sporu, finanční arbitr nerozporuje, že vyslovení absolutní neplatnosti, při které dochází k omezení autonomie vůle, by mělo sloužit jako *ultima ratio*. Finanční arbitr rovněž nerozporuje jednu ze základních zásad soukromého práva o přednosti výkladu právního úkonu, který zachová jeho platnost (srov. závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. ÚS 3381/10). Finanční arbitr nicméně trvá na svém závěru, že Pojistná smlouva trpí zásadními vadami, které není možné zhojit ani výkladem, proto musí konstatovat, že napadená ujednání Pojistné smlouvy, resp. Doplňkových pojistných podmínek jsou ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neplatná pro neurčitost. Finanční arbitr v Nálezu v rámci posouzení oddělitelnosti vyslovených neplatných ujednání Pojistné smlouvy rovněž zohlednil vůli stran sporu, když dovodil, že Instituce, by bez těchto ujednání Pojistnou smlouvu neuzavřela, protože pro ni představují podstatnou složku vlastní ekonomické činnosti (ostatně svoji vůli strhávat si počáteční, správní náklady a rizikové pojistné Instituce vyjádřila v bodu 2.5 a v článku 1 bodu 1.6, 1.7, 3.1, 3.2 Doplňkových pojistných podmínek).

5.3. K nezjištění přesné výše zaplaceného pojistného

K námitce Navrhovatele o nezjištění přesné výše zaplaceného pojistného finanční arbitr odkazuje, že důkazy by především měl předkládat ten účastník řízení, který se něčeho dovolává. Zákon o finančním arbitrovi neukládá, aby finanční arbitr vyžadoval doklady pouze po instituci a nikoliv po navrhovateli, naopak podle § 10 odst. 1 písm. d) zákona o finančním arbitrovi má návrh na zahájení řízení obsahovat důkazy, tj. zákon o finančním arbitrovi počítá s tím, že navrhovatel bude skutečnosti aktivně dokládat.

Finanční arbitr chápe procesní opatrnost Navrhovatele, který dále platí pojistné i do Pojistné smlouvy, o které je přesvědčen, že je neplatná, ale vzhledem k tomu, že toto je procesní rozhodnutí Navrhovatele, je třeba, aby Navrhovatel vzal na vědomí i jeho důsledky, tj. pokud Navrhovatel stále pojistné platí, je nezbytné, aby ho po každé platbě sám bez výzvy dokládal. Finančnímu arbitrovi není známa jakákoliv překážka bránící Navrhovateli, aby potvrzení o každé platbě pojistného finančnímu arbitrovi zaslal.

Finanční arbitr nemůže při rozhodování o výši bezdůvodného obohacení presumovat, že Navrhovatel platí pojistné, ale může pouze přiznat bezdůvodné obohacení, které bylo v řízení prokázáno. Samotná skutečnost, že pojištění sjednané Pojistnou smlouvou trvá, jakkoliv neprokazuje skutečnost, že Navrhovatel platí pojistné, neboť finanční arbitr z úřední činnosti ví, že pojistník nemusí platit pojistné (ať už měsíčním či roční) mnoho měsíců, než dojde k zániku pojištění pro neplacení, nebo se pojistník může s pojistitelem dohodnout na splátkovém kalendáři (tj. být s platbami pojistného v prodlení, aniž by to bylo spojeno se zánikem pojištění) nebo může pojistná smlouva přejít do redukce, tj. stavu, kdy pojistník není povinen platit pojistné.

Ustanovení § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi říká, že „[p]ři svém rozhodování vychází arbitr ze skutkového stavu věci“, není možný jiný výklad než ten, že při svém rozhodování vychází arbitr z doloženého stavu věci.

Finanční arbitr uzavírá, že rozhodl věcně správně, když přiznal Navrhovateli jen vydání bezdůvodného obohacení, které bylo prokázáno k datu vydání Nálezu. Finanční arbitr nepochybil ani tím, že nevyzval znovu na doložení zaplaceného pojistného, neboť je v zájmu Navrhovatele prokázat výši plateb pojistného.

Finanční arbitr současně považuje námitku Navrhovatele ohledně nezjištěné výše zaplaceného pojistného, za účelovou za situace, kdy Navrhovatel dne 4. 6. 2018 vyzval finančního arbitra k odstranění nečinnosti s odkazem na to, že finanční arbitr má shromážděny všechny podklady pro rozhodnutí.

Finanční arbitr doplňuje, že Navrhovatel, ačkoliv sám namítá, že finanční arbitr nezjistil řádně stav zaplaceného pojistného, žádné další platby pojistného v námitkovém řízení ani k výzvám finančního arbitra nedoložil, ačkoliv finanční arbitr Navrhovatele o jeho povinnosti předkládat důkazy na podporu svých tvrzení opakovaně poučil sdělením ze dne 7. 11. 2018.

5.4. K vydání bezdůvodného obohacení

Podle § 451 odst. 1 starého občanského zákoníku platí, že *[k]do se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat.*“ Podle odst. 2 je bezdůvodným obohacením *„majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“*

Podle § 457 starého občanského zákoníku dále platí, že *„[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.“*

Instituce se na úkor Navrhovatele obohatila přijatým pojistným. Finanční arbitr nezjistil, že by se Navrhovatel na úkor Instituce obohatil peněžitým (nebo jiným) plněním z Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr výrokem II. Nálezu uložil Instituci povinnost vydat Navrhovateli 150.000 Kč, o které se na úkor Navrhovatele bezdůvodně obohatila ode dne 18. 11. 2012, spolu s úrokem z prodlení. Právo na vydání bezdůvodného obohacení spočívajícího v pojistném zaplaceném před tímto datem finanční arbitr posoudil s ohledem na námitku Instituce jako promlčené v objektivní promlčecí době ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku.

Finanční arbitr v rámci řízení o Námitkách Navrhovatele a Námitkách Instituce opakovaně posoudil shromážděné podklady s ohledem na námitku Instituce, že právo Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení se promlčuje ve dvouleté subjektivní promlčecí době a shledal, že tato námitka Instituce je důvodná.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel v Námitkách Navrhovatele tvrdí, že *„[f]inanční arbitr se nevypořádal s tvrzením navrhovatele, které se týká skutkového stavu před uzavřením Pojistné smlouvy, z něhož je evidentní, že navrhovatel nebyl informován o poplatkové struktuře produktu i to, že byl mylně informován o spořicí charakteru Pojistné smlouvy“.* Navrhovatel namítá, že *„[o]statně skutečnost, že instituce měla rozsáhlou kampaň zaměřenou na to, že investiční životní pojištění je „Takové lepší spoření“, je již notoricky známá“.*

V návrhu na zahájení řízení syn Navrhovatele, který Navrhovatele v řízení zastupoval, tvrdí, že *„moji rodiče jsou starší lidé a samozřejmě tomu vůbec nerozuměli, ale bylo jim řečeno, že když tam budou posílat ročně 50.000 Kč, tak za 2 – 5 let si mohou zažádat o mimořádný výběr a vybrat tak podstatně vyšší částku“.*

V doplnění návrhu ze dne 5. 9. 2016, č. j. FA/20336/2016, Navrhovatel tvrdí, že *„[p]rodukt PROFI INVEST byl prezentován jako exkluzivní forma spoření, nedostupná jinak než prostřednictvím Zprostředkovatele, umožňující od druhého roku vybírat zhodnocené finanční prostředky.“*

Navrhovatel současně s návrhem na zahájení řízení předložil dokument označený jako „Informační dopis“ ze dne 24. 8. 2012 s modelací pojištění pro parametry Pojistné smlouvy, tedy pro „Životní pojištění – PROFI Invest“ s pojistnou dobou 30 let, pojistnou částkou pro případ smrti 10.000 Kč, s ročním běžným pojistným ve výši 50.000 Kč a s umístěním 30 % běžného i mimořádného pojistného do fondu korporátních dluhopisů, 20 % běžného

i mimořádného pojistného do fondu dynamické portfolio, 30 % běžného i mimořádného pojistného do zlatého fondu a 20 % běžného i mimořádného pojistného do portfolia nových ekonomik.

Z Modelace pojištění vyplývá, že

1. po 1. roce pojištění a zaplacení 50.000 Kč na běžném pojistném měla být předpokládaná hodnota pojištění 43.662 Kč s nárokem na odkupné ve výši 0 Kč a možným mimořádným výběrem ve výši 0 Kč;
2. po 2. roce pojištění a zaplacení 100.000 Kč na běžném pojistném měla být předpokládaná hodnota pojištění 90.344 Kč s nárokem na odkupné ve výši 1.104 Kč a možným mimořádným výběrem ve výši 0 Kč;
3. po 3. roce pojištění a zaplacení 150.000 Kč na běžném pojistném měla být předpokládaná hodnota pojištění 140.299 Kč s nárokem na odkupné ve výši 54.527 Kč a možným mimořádným výběrem ve výši 52.088 Kč;
4. po 4. roce pojištění a zaplacení 200.000 Kč na běžném pojistném měla být předpokládaná hodnota pojištění 193.794 Kč s nárokem na odkupné ve výši 111.423 Kč a možným mimořádným výběrem ve výši 108.088 Kč;
5. po 5. roce pojištění a zaplacení 250.000 Kč na běžném pojistném měla být předpokládaná hodnota pojištění 251.125 Kč s nárokem na odkupné ve výši 172.097 Kč a možným mimořádným výběrem ve výši 167.872 Kč;
6. po 6. roce pojištění a zaplacení 300.000 Kč na běžném pojistném měla být předpokládaná hodnota pojištění 312.619 Kč s nárokem na odkupné ve výši 236.887 Kč a možným mimořádným výběrem ve výši 231.777 Kč atd.

Navrhovatel se tedy v srpnu roku 2012 dozvěděl, že pokud dojde do 9. roku pojištění k předčasnému ukončení pojištění, dostane na odkupném vždy méně, než Instituci zaplatil na běžném pojistném. Navrhovatel se rovněž dozvěděl, že v prvních čtyřech letech pojištění bude celková hodnota pojištění nižší než zaplacené pojistné, přestože Modelace pojištění modeluje předpokládaný 7% růst zlatého fondu, 10% růst fondu dynamické portfolio, 10% růst fondu portfolio nových ekonomik a 3% růst fondu korporátních dluhopisů.

Navrhovatel se tedy z hodnot v Modelaci pro jednotlivé roky pojištění dozvěděl, že nejméně v prvních čtyřech letech pojištění vůbec nedochází ke zhodnocení zaplaceného pojistného, tedy že nespoří, tak jak před uzavřením Pojistné smlouvy zamýšlel, ale naopak že dochází ke ztrátě, která není ztrátou z investice zaplaceného pojistného do zvoleného fondu, ale bezdůvodným obohacením Instituce na jeho úkor. Navrhovatel se současně dozvěděl, že po uplynutí dvou let pojištění nebude moci vybrat ani celé zaplacené pojistné.

Finanční arbitr tedy odmítá námitku Navrhovatele, že z Modelace pojištění nevyplývá jakákoli informace o nákladech spojených s pojištěním a „[n]eni tedy jasné, z čeho měl navrhovatel dovodit, že rozdíl mezi zaplaceným pojistným a odkupným v prvních devíti letech je dán právě nesjednanými náklady a rizikovým pojištěním“.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatel se o přibližné výši rizikového pojistného a nákladů účtovaných Institucí, z jejichž neurčitosti dovozuje neplatnost Pojistné smlouvy a právo na vydání bezdůvodného obohacení v podobě veškerého zaplaceného pojistného, dozvěděl z Modelace pojištění doručené Navrhovateli přípisem ze dne 24. 8. 2012, který sám připojil k návrhu na zahájení řízení.

Protože Navrhovatel již na základě Modelace pojištění získal informace o tom, že pojištění sjednané Pojistnou smlouvou není beznákladovým spořením, v rámci kterého by se vkládané finanční prostředky pouze a jen zhodnocovaly, musí finanční arbitr na promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy vzniklého na straně Instituce použít dvouletou subjektivní promlčecí dobu podle § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku.

Pokud jde o vzájemný vztah subjektivní a objektivní promlčecí doby, pak odkazuje finanční arbitr na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, že „[v]e vzájemném vztahu subjektivní

a objektivní promlčecí doby se právo promlčí uplynutím jedné z nich i tehdy, běží-li ještě druhá promlčecí doba“ (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 28 Cdo 3977/2007).

S ohledem na použití subjektivní promlčecí doby je bez významu zjišťování úmyslu Instituce, při jehož zjištění by musel finanční arbitr aplikovat desetiletou objektivní promlčecí dobu ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku, protože právo na vydání bezdůvodného obohacení se promlčí dřívějším uplynutím subjektivní promlčecí doby.

Finanční arbitr současně neshledává ani předpoklady pro odmítnutí námitky promlčení pro rozpor s dobrými mravy, když zjistil, že Navrhovatel již od srpna 2012 věděl o nákladovosti produktu a při placení pojistného byl s bezdůvodným obohacením Instituce srozuměn.

Protože je Pojistná smlouva absolutně neplatná, počala běžet objektivní promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného obohacení faktickým zaplacením každého pojistného (první platba pojistného byla provedena dne 9. 8. 2012), současně s počátkem objektivní promlčecí doby pak počala Navrhovateli plynout i subjektivní promlčecí doba (resp. ode dne doručení přípisu „Informační dopis“ ze dne 24. 8. 2012 s Modelací pojištění) a právo Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení se tak promlčuje po uplynutí dvou let od uhrazení každé platby pojistného (resp. u první platby dne 9. 8. 2012 po uplynutí dvou let ode dne doručení přípisu ze dne 24. 8. 2012). Pojistné, které Navrhovatel zaplatil před datem 18. 11. 2013 (tj. dva roky před zahájením řízení před finančním arbitrem dne 18. 11. 2015), je promlčené. Pojistné zaplacené po tomto datu je tak z hlediska vydání bezdůvodného obohacení nepromlčené.

Jelikož podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy, finanční arbitr vyzval Instituci stejně jako Navrhovatele, aby předložili v průběhu řízení o námitkách aktualizované informace o úhradách pojistného a mimořádných výběrech nebo jiných vzájemných plněních z Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr z přehledu zaplaceného pojistného předloženého Institucí v námitkovém řízení zjistil, že Navrhovatel v období ode dne 18. 11. 2013 do dne 27. 8. 2018 (poslední doložená platba pojistného) uhradil běžné pojistné v celkové výši 119.350 Kč (ve výpočtu 2 platby po 50.000 Kč a 3 platby po 6.450 Kč). Finanční arbitr nezjistil, že by se Navrhovatel na úkor Instituce obohatil nějakým plněním z Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr po zohlednění důvodně vznesené námitky promlčení oproti právnímu posouzení skutkových okolností případu v Nálezu (a výroku II. Nálezu) shledal, že Instituce je povinna Navrhovateli vydat bezdůvodné obohacení z titulu neplatné Pojistné smlouvy ve výši 119.350 Kč.

K námitce Instituce, že je nutné při vypořádání plnění stran neplatné smlouvy zohlednit plnění poskytnutá Institucí ve formě poskytované pojistné ochrany a správy zaplaceného pojistného finanční arbitr odkazuje, že je zapotřebí rozlišovat mezi tím, zda se Navrhovatel obohatil, a tím jestli Instituci vznikla finanční újma, když pro bezdůvodné obohacení platí, že „[k] obohacení jednoho subjektu musí dojít na úkor subjektu druhého, tedy to, co představuje obohacení jedné strany, je současně újmou strany druhé“ (z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 30 Cdo 4131/2007). Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že by Navrhovatel přijal od Instituce finanční plnění. Pojistná smlouva, která je neplatná, ze své podstaty nemůže poskytovat Navrhovateli pojistnou ochranu, neboť tu poskytuje pouze platná Pojistná smlouva, Instituce tedy fakticky žádnou pojistnou ochranu neposkytovala.

Pokud Instituce argumentuje, že s přijatým pojistným, resp. přijatým bezdůvodným obohacením, měla náklady na jeho investování do zvolené investiční strategie, upravuje toto § 458 odst. 3 starého občanského zákoníku: „Ten, kdo předmět bezdůvodného obohacení vydává, má právo na náhradu nutných nákladů, které na věc vynaložil.“

Starý občanský zákoník tedy přiznává pouze právo na nutné náklady, a nikoliv na jakékoliv náklady, které na věc obohacený vynaložil. Jelikož přijatým bezdůvodným obohacením jsou finanční prostředky v bezhotovostní formě, nejsou s nimi spojeny a priori žádné nutné náklady na jejich úschovu. Finanční arbitr tak konstatuje, že náklady, které Instituci vznikly, nejsou nutnými náklady ve smyslu § 458 odst. 3 starého občanského zákoníku. K argumentaci Instituce, že pojistné investované do fondů se zhodnotilo, finanční arbitr konstatuje, že tuto situaci upravuje § 458 odst. 2 starého občanského zákoníku: „*S předmětem bezdůvodného obohacení musí být vydány i užítky z něho, pokud ten, kdo obohacení získal, nejednal v dobré víře.*“ A contrario obohacenému přísluší užítky z bezdůvodného obohacení, jednal-li v dobré víře. Finanční arbitr konstatuje, že Instituce v dobré víře přijímala pojistné, neboť se domnívala, že přijímá pojistné do platné Pojistné smlouvy. Tuto její dobrou víru mohl narušit až dopis Navrhovatele, kterým se Navrhovatel domáhal vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy. Navrhovatel však dále pokračoval v placení pojistného. Instituce naopak v souladu s tím, že kontinuálně považuje Pojistnou smlouvu za platnou, pojistné přijímala. Finanční arbitr tak konstatuje, že dobrá víra Instituce o tom, že přijaté pojistné je jejím majetkem, trvá až do pravomocného rozhodnutí, že Pojistná smlouva je neplatná. Instituci tedy přísluší užítky z bezdůvodného obohacení, tj. pokud se fondy zhodnotily, má na toto zhodnocení právo a nemusí ho vydat Navrhovateli.

Co se týče nákladů spojených s uzavřením Pojistné smlouvy, finanční arbitr souhlasí, že jejich vynaložením v souvislosti s Pojistnou smlouvou, kterou shledal neplatnou, Instituci vznikla majetková újma, nicméně neshledává žádné předpoklady k tomu, aby za tuto majetkovou újmu byl Instituci odpovědný Navrhovatel. Finanční arbitr odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 33 Odo 1615/2006: „*[j]iž v rozsudku ze dne 5. května 2005, sp. zn. 33 Odo 351/2004, Nejvyšší soud přijal závěr, že pouze účastníci neplatné smlouvy jsou věcně legitimováni k podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 457 obč. zák., a to bez ohledu na skutečnost, zda v souvislosti s plněním z této smlouvy došlo k bezdůvodnému obohacení i na úkor někoho jiného. Věcná legitimace (ať už aktivní nebo pasivní) je tedy dána pouze na straně účastníků smlouvy.*“

5.5. K úrokům z prodlení

Podle § 517 odst. 2 starého občanského zákoníku platí, že „*[j]de-li o prodlení s plněním peněžitého dluhu, má věřitel právo požadovat od dlužníka vedle plnění úroky z prodlení, není-li podle tohoto zákona povinen platit poplatek z prodlení; výši úroků z prodlení a poplatku z prodlení stanoví prováděcí předpis.*“

Právo požadovat úroky z prodlení vyplývá přímo ze zákona a jediným předpokladem, který pro vznik tohoto práva starý občanský zákoník v § 517 odst. 1 vyžaduje, je, aby byl dlužník s plněním svého dluhu v prodlení, protože platí, že „*[d]lužník, který svůj dluh řádně a včas nesplní, je v prodlení. [...]*“).

Ustanovení § 451 a násl. starého občanského zákoníku upravující závazky z bezdůvodného obohacení neupravují otázku splatnosti pohledávky z bezdůvodného obohacení, použije se proto obecná úprava splatnosti pohledávky, resp. dluhu zakotvená v § 563 téhož zákona: „*Není-li doba splnění dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí, je dlužník povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán.*“

Finanční arbitr zjistil, že první výzva Navrhovatele k vydání bezdůvodného obohacení z Pojistné smlouvy, resp. k vrácení vložených finančních prostředků, byla doručena Instituci dne 20. 8. 2015. Instituce žádost Navrhovatele zamítla přípisem datovaným dne 8. 9. 2015. Finanční arbitr zjistil, že splatnost nepromlčeného bezdůvodného obohacení Instituce z Pojistné smlouvy ke dni 20. 8. 2015 nastala dne 21. 8. 2015 a Instituce se dostala do prodlení s vydáním bezdůvodného obohacení dne 22. 8. 2015.

Vzhledem k tomu, že Navrhovatel do podání návrhu na zahájení řízení zaplatil další platbu pojistného (dne 8. 10. 2015 ve výši 50.000 Kč) a v podaném návrhu na zahájení řízení se domáhal vrácení veškerého zaplaceného pojistného a v následujících přípisech i příslušenství, a protože finanční arbitr považuje návrh na zahájení řízení za kvalifikovanou výzvu dlužníkovi, aby uhradil vzniklý dluh (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2012, sp. zn. 33 Cdo 1713/2011), splatnost pohledávky z bezdůvodného obohacení Instituce v podobě pojistného ve výši 50.000 Kč zaplaceného dne 8. 10. 2015 nastala následující den po dni doručení návrhu na zahájení řízení Instituci, tj. dne 18. 12. 2015, a do prodlení se zaplacením se Instituce dostala dne 19. 12. 2015.

Jelikož úroky z prodlení jsou podle § 121 odst. 3 starého občanského zákoníku příslušenstvím pohledávky, mají akcesorickou povahu a sledují tedy osud hlavní pohledávky. Právní vztah z úroků z prodlení je zároveň vedlejším (akcesorickým) závazkovým vztahem, neboť pojmově může vzniknout jen, pokud byl založen hlavní závazkový vztah, od kterého se vztah z úroků odvíjí. V projednaném případě to znamená, že promlčení části nároku má vliv na právo na úroky z prodlení. Judikatura Nejvyššího soudu k této otázce zaujímá stejné stanovisko, viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. 21 Cdo 761/2007.

Finanční arbitr v Nálezu uložil Instituci povinnost zaplatit zákonné úroky z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 100.000 Kč ode dne 22. 8. 2015 do dne zaplacení a z částky 50.000 Kč ode dne 19. 12. 2015 do dne zaplacení, protože měl s ohledem na posouzení promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení v Nálezu za to, že nepromlčené pojistné ke dni 20. 8. 2015 činilo částku 100.000 Kč.

Finanční arbitr v řízení o Námitkách Navrhovatele a Instituce zjistil, že nepromlčené pojistné ke dni 20. 8. 2015 činilo 50.000 Kč, mění proto výrok II. Nálezu tak, že Instituce je Navrhovateli povinna zaplatit zákonné úroky z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 50.000 Kč ode dne 22. 8. 2015 do dne zaplacení a potvrzuje, že Instituce je povinna dále vydat zákonné úroky z prodlení z částky 50.000 Kč ode dne 19. 12. 2015 do dne zaplacení.

5.6. *K návrhu na určení neplatnosti Pojistné smlouvy*

K námitce Instituce, že se Navrhovatel nedomáhal určení neplatnosti Pojistné smlouvy, finanční arbitr konstatuje, že Navrhovatel v podání ze dne 5. 9. 2016, kterým Navrhovatel doplnil argumentaci v předmetné věci, požadoval „*vyslovení neplatnosti smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení, vč. příslušenství*“.

Ze shromážděných podkladů vyplývá, že Navrhovatel i Instituce mají dosud za to, že právní vztah založený Pojistnou smlouvou stále trvá, a proto je tu naléhavý právní zájem na určení její neplatnosti, když to je způsobilé odstranit právní nejistotu stran ohledně existence a trvání právního vztahu z Pojistné smlouvy.

6. K výrokům rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy rozhodl věcně nesprávně a setrvává tak na svém právním závěru, že Pojistná smlouva je neplatná a že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení.

Protože finanční arbitr zjistil, že se právo Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení promlčuje ve dvouleté subjektivní promlčecí době, a protože strany neplatné smlouvy jsou povinny vrátit si vše, co si plnily, rozhodl finanční arbitr o změně výroku II. Nálezu tak, aby zohlednil subjektivní promlčecí dobu i pozdější platby, kterými se Instituce na úkor Navrhovatele obohatila. Instituce je tak povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení z neplatné Pojistné smlouvy ve výši 119.350 Kč odpovídající nepromlčenému pojistnému se zákonným úrokem z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 50.000 Kč ode dne 22. 8. 2015 do dne zaplacení a z částky 50.000 Kč ode dne 19. 12. 2015 do dne zaplacení. V návaznosti

na změnu výroku II. Nálezu finanční arbitr současně mění výrok III. Nálezu o zamítnutí návrhu ve zbývajícím rozsahu.

Podle § 17a zákona o finančním arbitrovi platí: „V nálezu, jímž arbitr vyhovuje, byť i jen zčásti, návrhu navrhovatele, uloží současně instituci povinnost zaplatit sankci ve výši 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezu povinna zaplatit navrhovateli, nejméně však 15 000 Kč. Zaplacení 15 000 Kč uloží i v případech, kdy předmětem sporu není peněžité částka. Sankce je příjmem státního rozpočtu.“ V tomto případě je Instituce povinna zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč, protože 10 % z peněžité částky, kterou finanční arbitr uložil Instituci zaplatit Navrhovateli, nepřesahuje 15.000 Kč.

Na základě výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výrocih tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce jcxgx98
Instituce – datová schránka v93dkf5

